

УДК 94.327

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/66-1-6>

Юлія БОБРОВНИК,

orcid.org/0009-0004-3194-3500

*завідувач відділення народної хореографії, викладач хореографічних дисциплін
Коледжу хореографічного мистецтва «Київська муніципальна академія танцю імені Серґа Лифаря»
(Київ, Україна) ostrolyulia@gmail.com*

Валентина НЕДІЛЬКО,

orcid.org/0009-0009-3674-8129

*старший викладач кафедри теоретичних дисциплін
Коледжу хореографічного мистецтва «Київська муніципальна академія танцю імені Серґа Лифаря»
(Київ, Україна) n.valentina@ukr.net*

Світлана НЕЖИВА,

orcid.org/0009-0002-2800-4495

*старший викладач кафедри теоретичних дисциплін
Коледжу хореографічного мистецтва «Київська муніципальна академія танцю імені Серґа Лифаря»
(Київ, Україна) sv1988n@gmail.com*

ГЕОПОЛІТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ УКРАЇНИ: ВПЛИВ НА ГЛОБАЛЬНУ АРЕНУ

Східноєвропейський регіон завжди привертав увагу світової спільноти і був каменем спотикання між лідерами Західної та східної цивілізації. Україна як найбільша країна регіону з високим потенціалом розвитку займає одну з ключових ролей у розподілі сил і сфер впливу на всьому континенті. Зовнішньополітичні уподобання України вже давно впливають як на внутрішню політику держави, так і на співвідношення впливу між основними «гравцями» на політичній карті світу: ЄС, США і Росією, а також у великій мірі залежить від їх політики щодо самої України. Участь України в сучасних геополітичних процесах, її позиціонування і зовнішньополітичні пріоритети зіграють важливу роль в перерозподілі впливу в Європі і світі, і вплинуть на особливості розвитку взаємовідносин світових держав.

Світовий погляд на Україну розглядає її, як середню за розміром та рівнем розвитком державу, якій поки що не вдається стати найпотужнішою та найбагатішою країною світу. Але Україна за кількісними показниками має достатні підстави стати лідером Європи – за своїми розмірами і кількістю населення вона входить в першу п'ятірку європейських країн. Для вирівнювання з іншими європейськими країнами потрібен термін не в одне десятиліття і величезний вклад і робота влади та всього українського суспільства.

Особливостями міжнародних економічних та політичних відносин зазвичай відокремлюють домінування великих економік над висхідними. Але сучасний світ проявляє взаємопов'язаність в тому, що навіть не великі країни можуть виявляти великий вплив на глобальне, економічне, політичне та гуманітарне середовище. І Україна змусила багато країн світу своєю боротьбою за незалежність і свободу переглянути міжнародні і національні пріоритети, більш чітко визначитися у шляхах власного розвитку, значущості та рівні захисту свободи і справедливості.

Ключові слова: Україна, Європейський Союз, Росія, НАТО, геополітика, європейська інтеграція, зовнішня політика.

Yuliia BOBROVNYK,*orcid.org/0009-0004-3194-3500**Head of the Department of Folk Choreography, Lecturer of Choreographic Disciplines
College of Choreographic Art "Kyiv Municipal Dance Academy named after Serzh Lifar"
(Kyiv, Ukraine) ostrolyulia@gmail.com***Valentyna NEDILKO,***orcid.org/0009-0009-3674-8129**Senior Lecturer at the Department of Theoretical Disciplines
College of Choreographic Art "Kyiv Municipal Dance Academy named after Serzh Lifar"
(Kyiv, Ukraine) n.valentuna@ukr.net***Svitlana NEZHUYA,***orcid.org/0009-0002-2800-4495**Senior Lecturer at the Department of Theoretical Disciplines
College of Choreographic Art "Kyiv Municipal Dance Academy named after Serzh Lifar"
(Kyiv, Ukraine) sv1988n@gmail.com*

GEOPOLITICAL SIGNIFICANCE OF UKRAINE: ENTRY INTO THE GLOBAL ARENA

The Eastern European region has always attracted the attention of the world community and has been a stumbling block between the leaders of Western and Eastern civilization. Ukraine, as the largest country in the region with high development potential, plays one of the key roles in the distribution of forces and spheres of influence on the entire continent. Ukraine's foreign policy preferences have long influenced both the internal policy of the state and the correlation of influence between the main "players" on the political map of the world: the EU, the United States and Russia, and also largely depends on their policy towards Ukraine itself. Ukraine's participation in modern geopolitical processes, its positioning and foreign policy priorities will play an important role in the redistribution of influence in Europe and the world, and will affect the specifics of the development of relations between world powers.

The world view of Ukraine sees it as an average-sized and developed state that has not yet managed to become the most powerful and richest country in the world. But according to quantitative indicators, Ukraine has sufficient grounds to become a leader in Europe - in terms of its size and population, it is among the top five European countries. Alignment with other European countries requires a period of more than a decade and a huge contribution and work of the authorities and the entire Ukrainian society.

The dominance of large economies over emerging ones is usually distinguished by the peculiarities of international economic and political relations. But the modern world shows interconnectedness in that even not large countries can exert a great influence on the global, economic, political and humanitarian environment. And Ukraine, with its struggle for independence and freedom, forced many countries of the world to reconsider international and national priorities, to more clearly define the ways of their own development, significance and level of protection of freedom and justice

Key words: *Ukraine, European Union, Russia, NATO, geopolitics, European integration, foreign policy.*

Постановка проблеми. Засновники геополітичної науки розглядали державу як п'ять життєвоважливих складових: геопросторова сфера, демографічна, економічна, соціальна і політична. Для того, щоб стати повноцінним гравцем на політичній карті світі, необхідно відповідати за всіма цими критеріями загальноприйнятому рівню розвитку. Виходячи з цього, відбувалося творення держав, формування їх зовнішньополітичних стратегій, ставлення до сусідніх територій, інших держав і союзів.

Східноєвропейський регіон завжди викликав особливий інтерес, як з боку європейських держав, так і переважав у зовнішньополітичних пріоритетах держави.

Англійський геополітик ХХ століття Х. Маккіндер запропонував геополітичну схему світу, яка з часом стала класичною і в якій процеси глобалізації та розвитку транспортного з'єднання

призвели до зближення континентів і народів. Таким чином, він вивів три основні правила, які говорять: «Хто править Східною Європою – той править Хартлендом (Азія, за винятком Далекого Сходу), хто править Хартлендом - править світовим Островом (Європа, Азія, Африка), хто править світовим Островом – править світом» (Аджемоглу, 2017: 44).

На думку відомого геополітика саме Східноєвропейський регіон є каменем спотикання в боротьбі за світове панування.

Інші геополітичні теорії також розглядають цей регіон як один із визначальних у розподілі впливу в Євразії та світі. Прогнозуючи можливі сценарії розвитку, варто звернутися до робіт засновника Мюнхенської школи геополітики К. Хаусхофера і до «теорії зіткнення цивілізацій» американського політолога Хантінгтона, які по-різному визнача-

ють місце Східноєвропейського регіону в системі розвитку взаємин у світі. Так, К. Хаусхофер передрікає світове лідерство «євроазіатській дузі», яка, на його думку, повинна об'єднувати простір від центру Європи до берегів Тихого океану, створивши, таким чином, альянс між Берліном, Москвою і Токіо (Бубенко, 2016: 82).

С. Хантінгтон, в свою чергу, припускає, що в сучасних міжнародних відносинах стан конфлікту або співробітництва між державами визначаються культурною ідентичністю співтовариств, і виділяє, таким чином, дев'ять цивілізацій, які складають все людство. Згідно з його градацією визначальними вважаються: західна (Атлантична), ісламська, китайська і православна (східнослов'янська) цивілізації, які і повинні між собою розділити сфери впливу в світі (Горянська, 2011: 177). Якими б не були погляди відомих політологів і геополітиків, більшість сходиться в тому, що Східноєвропейський регіон дуже важливий у розподілі сил і сфер впливу на континенті. Таким чином, цілком зрозумілими здаються події, які мають місце в регіоні сьогодні і які актуалізують боротьбу за вплив над цим важливим геополітичним регіоном світу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Зважаючи на надзвичайну актуальність питань сучасного соціального, економічного, політичного розвитку України в умовах її інтеграції у світове господарство та активної участі в політичних процесах міжнародного значення, такі науковці, як Ю. Бажал, В. Геєць, Б. Данилишина, П. Єщенко, В. Лагутін, Д. Лук'яненко, О. Москаленко, Н. Стукало, А. Філіпенко на ін. всебічно досліджують названу проблематику.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою роботи є дослідження України і світу: місця України в загальноцивілізованих процесах.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Визначення місця України в загальноцивілізаційному процесі може бути складним завданням, так як це залежить від безлічі факторів, і багато в чому це суб'єктивне питання. Однак, можна надати загальну картину, засновану на історичних, геополітичних і культурних аспектах. Історично, Україна є однією із стародавніх цивілізацій з багатою історією, яка склалася на перетині різних культур і державних утворень. Вона мала свої культурні, соціальні та політичні впливи на регіон і світ в цілому. Україна займає стратегічно важливе геополітичне положення в Східній Європі. Її географічне розташування з берегами Чорного моря і сусідство з Росією, Європейським союзом та іншими країнами роблять її ключовим гравцем в регіональній і світовій політиці. Особливе значення України пов'язане з її геополітичним становищем у світлі відносин між Сходом і Заходом. Її

прагнення до європейської інтеграції і одночасно складні відносини з Росією зробили її об'єктом інтересу для глобальних держав і політичним актором в регіоні.

Культурно Україна має свою унікальну історію, літературу, музику і традиції, які вносять свій внесок у світову культурну спадщину. Українська культура має свої особливості і сприяє збагаченню світового культурного різноманіття (Литвиненко, 1999: 72).

На відміну від західних країн в Україні переважають стихійні процеси, трансформація косить нерівномірний, суперечливий характер.

Варто нагадати, що G20 – це 19 найбільших національних економік і Європейський Союз (ЄС). Україна в даний момент є частиною Європи, тільки географічно. За всіма іншими параметрами ми – країна третього світу, з високим рівнем освіченості, з наявним промисловим потенціалом.

Недосконалість політичних інститутів призводять до падіння престижу України на міжнародній арені, втрати до неї інтересу, в тому числі і з боку наших стратегічних партнерів.

Таким чином, для гідного входження в світову спільноту нам доцільно дотримуватися оптимального балансу, вибудовуючи зовнішньополітичний курс на співпрацю з ключовими партнерами, як на Сході, так і на Заході, проводити одночасно ефективну західну і східну політику, а також чітко визначати координати взаємодії з регіональними і субрегіональними структурами. Але головне – спиратися на свою власну зовнішню політику. Щоб йти в ногу з мінливим світом, треба мати необхідні людські ресурси, потужний інтелектуальний потенціал, належне фінансове забезпечення. Необхідно вдосконалити законодавство, використовуючи досвід розвинених держав. Зовнішньополітичному курсу важливо надати послідовність, стабільність і прогнозованість, навчитися доводити до логічного завершення будь-яке питання і ініціативу, необхідно чітко вибудувати пріоритети, зміцнити систему державного управління професійними кадрами, вести активну, почасти навіть наступальну зовнішню політику, що спирається на національні інтереси, мобілізувати всі ресурси для комплексної модернізації економіки. Першорядним є питання впровадження всебічних інновацій та застосування комплексного підходу до ефективного використання високих технологій. Високі технології необхідно створювати фахівцями нашої країни, в крайньому випадку, разом з фахівцями інших країн, а для цього необхідна державна підтримка і гідна оплата праці вчених.

Слід врахувати і уроки історії: Україна почала розвиватися завдяки родючій землі і вигідному становищу, а значить, торгівлі. При правильній організації транзитні перевезення дадуть чималий прибуток, а вигідне становище - тільки посилить ефект (Михайловська, 2009: 36).

У свою чергу варто також визнати, що Сильна Україна не вигідна Європі, також як і не вигідна Росії, але не можна забувати, що розколота Україна ще більш небезпечна і непередбачувана. Таким чином, як західним країнам, так і Російській Федерації необхідно будувати свою зовнішню політику по відношенню до України, виходячи з інтересів дотримання миру і спокою в регіоні, а Україні визначитися зі своїми зовнішньополітичними пріоритетами, при чому шляхом консультацій з власним народом, можливо, через використання механізму референдуму, так як в країні присутня криза парламентаризму і зростає недовіра населення до інститутів влади. Тільки сучасними демократичними методами можливо вирішити політичну ситуацію в країні і не допустити розвитку силових сценаріїв і розколу держави (Горяньська, 2011: 178).

Ще одне важливе завдання, яке стоїть перед Україною – це зміцнення позицій всього регіону. Так як, сценарії по дестабілізації внутрішньополітичної обстановки, які сьогодні розігруються в Україні, можуть стати реальністю для інших держав, наприклад, для Молдови, країн Балтії, Грузії і т. д. Відповідно, необхідно розробити новий підхід у відносинах «перехідних держав», які знаходяться в «буферній» зоні між західною і східною цивілізацією, їх самоорганізації та інтеграції в загальний простір, яке гарантувало б стабільність і безпеку в регіоні і стимулювало б їх розвиток, дозволило з користю використовувати вигідне геополітичне розташування.

Україна завжди була і буде на перетині геополітичних інтересів, але своє місце розташування не вдавалося використовувати з користю для країни. Головним завданням для української влади має стати використання свого вдалого місця розташування, а не знаходитися в залежності від інших геополітичних гравців на світовій карті. Зовнішньополітична орієнтація України повинна відповідати внутрішньополітичним потребам країни та її народу. Об'єднання українців навколо національної ідеї, самовизначення і самоствердження нації, пошук спільних об'єднуючих чинників сходу і заходу країни і відмова від питань, які її розколюють повинні вплинути на стабілізацію ситуації в країні і стимулювати її подальший розвиток (Пайфер, 2001: 35).

Висновки. В цілому, Україна відіграє важливу роль у загальноцивілізаційному процесі і її місце залежить від її власних дій, внутрішніх реформ, зовнішньої політики та взаємодії з іншими державами і культурами.

При інтеграції в світові глобальні системи принципове значення має державна політика, спрямована на підтримку експортних виробництв, згідно з якими повинні здійснюватися цільові програми розвитку експорту, ліквідація ресурсномістких виробництв з їх закриттям або перепрофілюванням. Рішення даних проблем дозволить нам гідно інтегруватися в світове співтовариство і підніме наш міжнародний престиж.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аджемоглу Д. Чому нації занепадають походження влади, багатства та бідності. 2-ге вид., випр. ; пер. з англ. і наук. ред. О. Дем'янчук. Київ, 2017: Наш формат. С. 44.
2. Бубенко П. Т. Продовжуємо заговорювати інноваційний розвиток. Економіка України. 2016. № 7 (656). С. 82–91.
3. Горяньська Т. Зовнішня торгівля України та її місце у світовій економічній системі. Стратегічні пріоритети. 2011. № 2. С. 177–83.
4. Литвиненко О.В. Місце України в світовому інформаційному просторі та інформаційні операції. Вісник Київського університету імені Т. Шевченка. 1999. Вип. 11: Міжнародні відносини. С. 72–76.
5. Михайловська О.В. Місце України у світовому процесі розбудови інформаційного суспільства. Актуальні проблеми економіки. 2009. № 12. С. 36–44.
6. Пайфер С. Заявка України на вирішальне місце в історії. Політична думка. 2001. № 4. С. 35–46.

REFERENCES

1. Adzhemoglu D. (2017) Chomu natsii zanepadaiut pokhodzhennia vldy, bahatstva ta bidnosti. [Why Nations Decline Origins of Power, Wealth and Poverty] 2-he vyd., vypr. ; per. z anhl. i nauk. red. O. Demianchuk. Nash format. 44. [in Ukrainian]
2. Bubenko P. T. (2016) Prodovzhuemo zahovoriuvaty innovatsiinyi rozvytok. [We continue to talk about innovative development] Ekonomika Ukrainy. № 7 (656). 82–91. [in Ukrainian]
3. Horianska T. (2011) Zovnishnia torhivlia Ukrainy ta yii mistse u svitovii ekonomichnii systemi. [Foreign trade of Ukraine and its place in the world economic system. Strategic priorities] Stratehichni priorytety. № 2. 177–183. [in Ukrainian]
4. Lytvynenko O.V. (1999) Mistse Ukrainy v svitovomu informatsiinomu prostori ta informatsiini operatsii. [Ukraine's place in the global information space and information operations] Visnyk Kyivskoho universytetu imeni T. Shevchenka. Vyp. 11: Mizhнародni vidnosyny. 72–76 [in Ukrainian]
5. Mykhailovska O.V. (2009) Mistse Ukrainy u svitovomu protsesi rozbudovy informatsiinoho suspilstva. [The place of Ukraine in the global process of building an information society] Aktualni problemy ekonomiky. № 12. 36–44 [in Ukrainian]
6. Paifer S. (2001) Zaiavka Ukrainy na vyrishalne mistse v istorii. [Ukraine's bid for a decisive place in history] Politychna dumka. № 4. 35–46 [in Ukrainian]